

Oplegvel Collegebesluit

Portefeuille J. van der Hoek
Auteur Mevr. MGC Bergkamp
Telefoon 5114263 E-mail: mbergkamp@haarlem.nl
MS/COM Reg.nr. 2011/562610
Te kopiëren:
B & W-vergadering van 31 januari 2012

Onderwerp

Vertaalbeleid gemeente Haarlem

DOEL: Besluiten

Het is de bevoegdheid van het college om te besluiten over het al of niet vertalen van teksten.

B&W

1. Het college besluit in haar communicatie de Nederlandse taal conform de rijksregelgeving, te gebruiken, tenzij het voor doelgroepbereik (juridisch) ècht noodzakelijk is..
2. Het besluit heeft geen financiële consequenties
3. De betrokkenen ontvangen na besluitvorming informatie over dit besluit

Collegebesluit

Onderwerp: Vertaalbeleid gemeente Haarlem
Reg. Nummer: MS/COM Reg.nr. 2011/562610

1. Inleiding

In het samenspel stad/overheid is informatievoorziening belangrijk. Het draagt bij aan het beeld van wat mensen kunnen en mogen verwachten van de (lokale) overheid, en wat er van henzelf wordt verwacht. In zowel de vorm als in de inhoud van de informatie geeft de gemeente haar visitekaartje af.

In de communicatie met de stad en zijn bewoners dient de vraag zich soms aan of een folder, poster of ander communicatiemedium zou moeten worden opgesteld of vertaald in een andere taal dan het Nederlands. Een kwart van de Haarlemmers is van buitenlandse afkomst. Overigens zegt het feit, of iemand wel of niet allochtoon is, niets over de beheersing van de Nederlandse taal.

2. Besluitpunten college

1. het college besluit in haar communicatie de Nederlandse taal conform de rijksregelgeving, te gebruiken, tenzij het voor doelgroepbereik (juridisch of bij crisis- en rampen) écht noodzakelijk is.
2. het besluit heeft geen financiële consequenties
3. communicatieparagraaf: het besluit wordt als richtlijn intern gepubliceerd.

3. Beoogd resultaat

Een optimaal doelgroepbereik en een eenduidige benadering van Haarlemmers.

4. Argumenten

Nederlandse taal stimuleert integratie

In Haarlem wonen ruim 38.000 mensen van buitenlandse afkomst; daarvan heeft het overgrote deel (ook) de Nederlandse nationaliteit (op ca. 9.000 personen na).¹ De rijksoverheid stelt in haar brochure over het al dan niet vertalen van overheidsinformatie, dat de overheid, door die informatie juist *niet* te vertalen, allochtonen meer aanmoedigt om Nederlands te leren. Met het leren van de taal wordt een soepelere integratie in de Nederlandse samenleving mogelijk geacht. Ook blijken vertaalde overheidsboodschappen maar een beperkt bereik te hebben.

Buitenlandse afkomst zegt niets over Nederlandse taalbeheersing

Een Haarlemmer die is ingeburgerd heeft moeten aantonen de Nederlandse taal ten minste op een basisniveau machtig te zijn. Dit niveau is voldoende om in het Nederlands te communiceren of informatie in het Nederlands te kunnen begrijpen. Iemand wordt aangemerkt als allochtoon wanneer hij/zij een ouder heeft die in het buitenland is geboren, of wanneer een Haarlemmer zelf in het buitenland is geboren en tenminste één van zijn of haar ouders ook.

¹ Bron: O en S/GBA gemeente Haarlem 2011

Op de doelgroep afgestemde communicatie vergroot het bereik

Communiceren in het Nederlands betekent niet dat de informatie van een hoog abstractieniveau moet zijn. Per communicatiemiddel en communicatiedoel wordt bekeken welk leesniveau het meest van toepassing is. Dat betekent dat het taalgebruik soms simpel moet zijn. Daarnaast maakt de gemeente Haarlem de laatste jaren steeds meer gebruik van communicatie via andere media (bv. film, cartoons, pictogrammen, visuals etc.), die niet (uitsluitend) ‘talig’ zijn.

Een eenduidige benadering binnen de overheid

Binnen de rijksoverheid geldt als beleidslijn: er wordt **niet** vertaald, tenzij. Het beleid van de gemeente Haarlem sluit hierbij aan.

5. Tenzij... (enkele kanttekeningen)

Rechtsgelijkheid

Vertrekpunt is dat overheidsteksten, vanuit het principe van rechtsgelijkheid, voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Dit geldt in het bijzonder voor teksten met een juridische strekking.

Als bepaalde informatie specifiek van belang is voor een bepaalde doelgroep die het Nederlands niet machtig is, en waarvan dat ook niet op korte termijn mag worden verwacht, dan kan de gemeente deze informatie het best opstellen in de moedertaal van die doelgroep.

Denk bijvoorbeeld aan een webtekst met juridische spelregels voor mensen die illegaal in Nederland verblijven. Maar ook een speciaal informatieboekje voor buitenlandse studenten die slechts tijdelijk in Nederland verblijven en een folder over een taal cursus voor Marokkaanse vrouwen die het Nederlands niet beheersen kunnen, vanuit een efficiënte beleidsuitvoering, het best in de moedertaal worden opgesteld.

Doelgroepbereik in crisissituaties

Hetzelfde geldt voor crisissituaties: het heeft geen zin om met een geluidswagen een buurt in te gaan waar veel niet-Nederlandssprekende mensen wonen en daar een Nederlandse waarschuwing uit te zenden. Bij rampen, risico's voor de gezondheid of andere gevaarlijke situaties moet uit een analyse van de risico-omgeving blijken of het nodig is om (eventueel aanvullende) media in een andere taal dan het Nederlands te produceren.

6. Uitvoering

Het beleid sluit aan bij rijksbeleid (zie bijlage). Via het intranet van de gemeente worden de richtlijnen bekend gemaakt aan de medewerkers van de gemeente.

7. Bijlagen

In de bijlage is het rijksbeleid opgenomen.

Het college van burgemeester en wethouders

de secretaris

de burgemeester

VERTAALBELEID VAN DE RIJKSOVERHEID

Inleiding

In Nederland wonen in totaal meer dan 190 verschillende nationaliteiten. Met ruim 1,1 miljoen mensen vormen Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen de grootste minderheidsgroepen in ons land. Andere grote groepen allochtonen zijn Chinezen, Irakezen, Afghanen, Iraniërs en Somaliërs. Ook vanuit nieuwe of kandidaat EU- lidstaten komen veel mensen naar Nederland om te wonen en te werken.

De overheid investeert in sociale en maatschappelijke randvoorwaarden om allochtonen succesvol te laten integreren in de Nederlandse samenleving. Door informatie niet te vertalen, moedigt de overheid deze mensen aan om Nederlands te leren. Bovendien blijken vertaalde overheidsboodschappen vaak maar een beperkt bereik te hebben. Er zijn effectievere manieren om allochtone doelgroepen te informeren, bijvoorbeeld door begrijpelijke taal te gebruiken of intermediairs in te schakelen.

Uitgangspunt voor het vertaalbeleid van de rijksoverheid is dan ook: niet vertalen, tenzij... Voor bepaalde doelgroepen en in bijzondere situaties maakt de overheid een uitzondering. Het keuzemodel op pagina 7 maakt snel duidelijk of een vertaling gewenst is. Deze uitgave beschrijft de uitzonderingen en geeft advies in welke talen het beste kan worden vertaald. Tot slot vindt u achterin deze brochure verschillende alternatieven voor vertalen.

1. NIET VERTALEN, TENZIJ...

De rijksoverheid vertaalt haar informatie in principe alleen voor mensen die voor het eerst kennismaken met Nederland en de Nederlandse taal. Dat kan bijvoorbeeld iemand zijn die in het buitenland woont en van plan is naar ons land te komen, maar ook asielzoekers, immigranten of illegalen. Bovendien moet het gaan om informatie die speciaal op deze groepen is gericht. Algemene boodschappen worden alleen in bijzondere situaties vertaald. Bijvoorbeeld als zich een ramp voordoet.

De doelgroep

Voor bepaalde groepen mensen kan het noodzakelijk zijn om overheidsinformatie te vertalen:

Mensen die in het buitenland wonen

Toeristen bijvoorbeeld, maar ook mensen die overwegen om in Nederland te komen wonen en werken, zoals kenniswerkers, stagiairs en studenten. Voor deze laatste drie groepen vertaalt de overheid ook relevante informatie tijdens hun verblijf in Nederland.

Nieuwe immigranten

Bij een eerste aanvraag (voor bijvoorbeeld een verblijfsvergunning) of kennismaking met Nederlandse wet- en regelgeving mag van nieuwe immigranten niet worden verwacht dat zij de Nederlandse taal beheersen. Informatie die met hun komst naar Nederland te maken heeft, moet dus worden vertaald.

Asielzoekers

Van asielzoekers die voor een korte periode in Nederland zijn, mag ook niet worden verwacht dat zij Nederlands spreken.

Illegalen

Wie illegaal in Nederland verblijft, heeft over het algemeen geen recht op sociale voorzieningen. Algemene overheidsinformatie wordt voor deze mensen dan ook niet vertaald. De overheid moet hen wel in hun eigen taal informeren als dat voor hun persoonlijke situatie van belang is, bijvoorbeeld bij informatie over de uitzettingsprocedure.

De situatie

Voor andere dan de hiervoor genoemde groepen is het niet noodzakelijk om overheidsinformatie te vertalen, tenzij de situatie daar aanleiding voor geeft. Bestaat er bijvoorbeeld een reële kans op rechtsongelijkheid of gezondheidsrisico's voor een bepaalde groep of voor de maatschappij als informatie niet wordt vertaald?

Schrijnende rechtsongelijkheid

Een voorbeeld van schrijnende rechtsongelijkheid is een verdachte die in een rechtszaak niet (of in een voor hem onbegrijpelijke taal) op zijn rechten wordt gewezen.

Risico's voor de volksgezondheid

Informatie over de uitbraak van een besmettelijke ziekte en wat mensen moeten doen om besmetting te voorkomen, wordt vertaald.

Crisis of een (mogelijke) verstoring van de openbare orde

Is er sprake van een terroristische aanslag, een natuurramp of is een ernstige ziekte uitgebroken, dan is het vertalen van informatie vanzelfsprekend.

Aantasting van de integriteit van het lichaam

Vertaling is noodzakelijk als het gaat over lichamelijk onderzoek, onderzoek bij gedetineerden, (kinder)mishandeling of orgaandonatie.

Adequate uitvoering van vrijheidsstraffen

Informatie over inhechtenisneming en in gevangenissen moet altijd begrijpelijk zijn.

Wanneer is vertalen van overheidsinformatie noodzakelijk en wanneer niet?

Of u uw informatie wel of niet vertaalt, hangt af van de doelgroep en de omstandigheden. In dit schematische keuzemodel staan de uitzonderingen nog eens kort weergegeven.

Is de informatie bestemd voor een van de volgende groepen:

- doelgroepen die in het buitenland wonen, nieuwe immigranten? **Ja, vertalen.**
- asielzoekers, mensen die illegaal in Nederland verblijven? **Nee, niet vertalen.**

Is een van de volgende situaties van toepassing:

- bestaat er een reële kans op rechtsongelijkheid?
- is er een risico voor de volksgezondheid?
- dreigt er een crisis of is er sprake van?

Ja, vertalen.

- verstoring van de openbare orde?
- is er sprake van aantasting van de integriteit van het lichaam?
- bestaat de kans dat vrijheidsstraffen niet goed kunnen worden uitgevoerd?

Nee, niet vertalen.

2. WELKE TALEN WEL, WELKE NIET?

Als u het keuzemodel op pagina 7 hebt doorlopen en tot de conclusie bent gekomen dat de informatie moet worden vertaald, rijst de vraag: in welke taal? Dat hangt ervan af of de informatie bestemd is voor het algemeen publiek of voor specifieke doelgroepen.

Als de overheidsinformatie bestemd is voor het algemeen publiek, dan dient minimaal een samenvatting te worden vertaald in de volgende talen:

- > Engels
- > Frans
- > Duits
- > Spaans
- > Turks
- > Arabisch
- > Papiamentó
- > Chinees
- > Portugees.

Hiermee worden alle minderheidsgroepen bereikt in hun moedertaal óf hun tweede taal. Veel van deze mensen spreken vanwege het koloniale verleden immers ook Engels, Frans, Duits of Spaans. Is de informatie niet gericht op het algemeen publiek, bekijk dan per situatie of – en in welke taal – de boodschap moet worden vertaald. Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen zijn het best in het Turks, Arabisch of Papiamentó te bereiken.

Turks

Onderzoek wijst uit dat ruim de helft van de Turken min of meer moeite heeft met het Nederlands. In het algemeen geldt: hoe ouder men is, hoe slechter men onze taal beheerst. Voor hen loont het om de hele tekst zowel in het Turks als in het Nederlands aan te bieden. Schrijf beide teksten in eenvoudige, duidelijke taal.

Arabisch

Van de Marokkanen in Nederland heeft ruim tweederde min of meer moeite met onze taal. Ook voor hen geldt: hoe ouder, hoe slechter de beheersing van het Nederlands. De meeste Marokkanen in ons land zijn Berbers en lezen en schrijven nauwelijks Arabisch. Onder ouderen komt bovendien geregeld analfabetisme voor. Een hele tekst vertalen heeft voor deze groep geen zin. Vat de informatie in het Arabisch samen en verwijst daarin waar meer informatie in het Nederlands is te vinden. Let er ook nu op dat de Nederlandse tekst in begrijpelijke taal is geschreven.

Papiamentó

De meeste Surinamers en Antillianen begrijpen Nederlandse teksten voldoende. Bovendien is de oudere generatie Antillianen vaak hoger opgeleid. Voor jonge Antillianen ligt dat anders. Zij zijn met weinig of geen opleiding naar ons land gekomen en beheersen de taal meestal niet goed genoeg. De stelregel is dan ook: vertaal een samenvatting in het Papiamentó en bied de tekst daarnaast aan in eenvoudig, duidelijk Nederlands.

3. ALTERNATIEVEN VOOR VERTALEN

De overheid vertaalt haar informatie in principe niet voor allochtonen die al langere tijd in Nederland wonen. Bovendien blijken vertaalde overheidsboodschappen hen niet altijd te bereiken. Er zijn doeltreffender manieren om hen te informeren.

Media van de doelgroep

Allochtonen maken, zo blijkt uit onderzoek, veelvuldig gebruik van eigen media: landelijke en plaatselijke televisie- en radiozenders, kranten, tijdschriften en websites. Ze dienen als belangrijke informatiebron. Redacties van deze media kunnen meestal in het Nederlands worden aangeschreven; ze zorgen desgewenst zelf voor vertalingen. De Rijksvoorlichtingsdienst heeft van deze media een bestand samengesteld dat voorlichters kunnen gebruiken voor persberichten en campagne-uitingen. Medewerkers van de rijksoverheid kunnen het bestand downloaden op het Communicatieplein (<http://intra.ryx.nl/rvdextranet/allochtonen>).

Intermediairs

Moskeeën, buurthuizen, belangenverenigingen en koepelorganisaties zijn effectieve intermediairs. Deze organisaties worden gezien als betrouwbare afzenders van (overheids)informatie, omdat allochtonen zich door hen vertegenwoordigd voelen. Ook van deze organisaties staat een overzicht op het Communicatieplein.

Eenvoudig Nederlands

Veel allochtonen beheersen de Nederlandse taal onvoldoende om moeilijke woorden en lange, ingewikkelde zinnen te kunnen begrijpen. Dat geldt overigens ook voor veel autochtone Nederlanders. Door duidelijke en eenvoudige taal te gebruiken, worden ook alle allochtonen die het Nederlands basaal beheersen voldoende bereikt. Maak korte zinnen en vermijd moeilijke woorden, jargon, uitdrukkingen en spreekwoorden zo veel mogelijk. Ook woordspelingen – veel gebruikt in campagnes – kunnen verwarrend zijn.

Pictogrammen

Informatie die met pictogrammen is geïllustreerd, werkt verhelderend. Illustraties vergroten het begrip van de boodschap vaak aanzienlijk. Bedenk wel dat afbeeldingen over onderwerpen als alcohol, seks of religie gevoelig kunnen liggen en dat niet in alle culturen van links naar rechts wordt gelezen.

Colofon

Vertaalbeleid van de overheid is een uitgave in de RVD-Communicatiereeks van het ministerie van Algemene Zaken. De RVD-Communicatiereeks bundelt kennis over communicatie door de rijksoverheid. De reeks bestaat uit drie lijnen:

1. Platform: opiniërende artikelen over actuele thema's op het snijvlak van beleid en communicatie.
2. Feiten: resultaten uit onderzoek op het gebied van communicatie door de overheid.
3. Afspraken: richtlijnen en procedures op het gebied van overheidscommunicatie.

De publicatielijnen Afspraken staat onder eindredactie van:
Rijksvoorlichtingsdienst/afdeling Communicatiebeleid
Ava Gillissen

Voor reacties:

Postbus 20009
2500 EA Den Haag
e-mail: cb@minaz.nl
<http://intra.ryx.nl/rvdextranet/> (voor medewerkers
rijksoverheid)

Voor verkoop en abonnementen:

Sdu Klantenservice
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
tel.: (070) 378 98 80
fax: (070) 378 97 83

Ontwerp omslag en binnenwerk: Corps, Den Haag
Redactie en productie: Nickey Erkens, Haarlem
Zetwerk: Holland Graphics, Amsterdam
Drukwerk: Drukkerij Wilco, Amersfoort

© Sdu Uitgevers bv, Den Haag, 2006

isbn 90 12 10841 1

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Sdu Uitgevers bv.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever en de Rijksvoorlichtingsdienst.

